

APSTIPRINU:

Kultūras ministre

Dace Melbārde

2014.gada 11.aprīlī

Sabiedrības integrācijas departamenta direktores
Solvitas Vēveres

**Informatīvais ziņojums
par Latvijas romu integrācijas politikas pasākumu īstenošanu 2013. gadā**

Saīsinājumi:

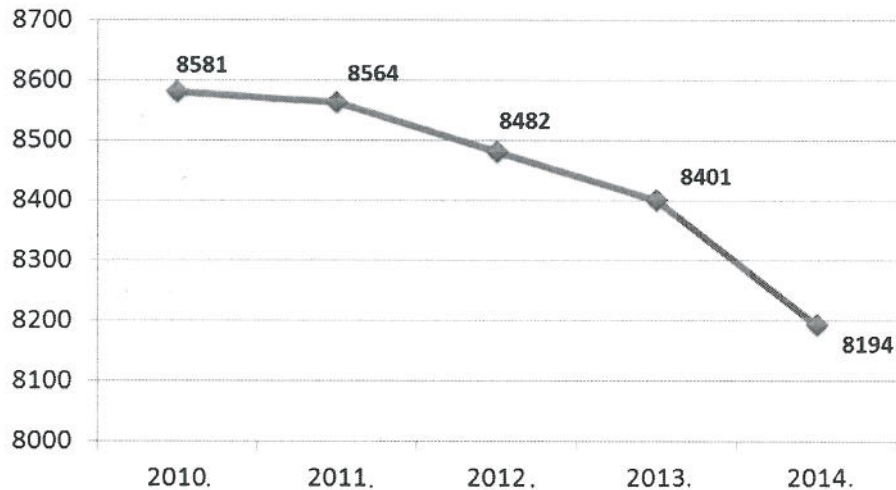
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
EP	Eiropas Padome
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
LM	Labklājības ministrija
LVL	Lati
LR	Latvijas Republika
MK	Ministru kabinets
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiskā organizācija
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
VM	Veselības ministrija

Informatīvais ziņojums par Latvijas romu integrācijas politikas pasākumu īstenošanu 2013.gadā (turpmāk – ziņojums) ir sagatavots saskaņā ar Romu integrācijas politikas īstenošanas un koordinācijas konsultatīvās padomes nolikuma 4.2.punktu (apstiprināts KM 2012.gada 6.jūlijā, nr.6-4-18).

Ziņojums sagatavots balstoties uz KM rīcībā esošo informāciju un līdzatbildīgo valsts iestāžu (IZM, LM, VM, SIF, Tiesībsarga birojs) sniegto informāciju EK progresa ziņojuma sagatavošanai. Ziņojuma sagatavošanā ir izmantota arī informācija no Latvijas pašvaldību iestādēm un NVO, t.sk. romu NVO, kas darbojas romu integrācijas jomā.

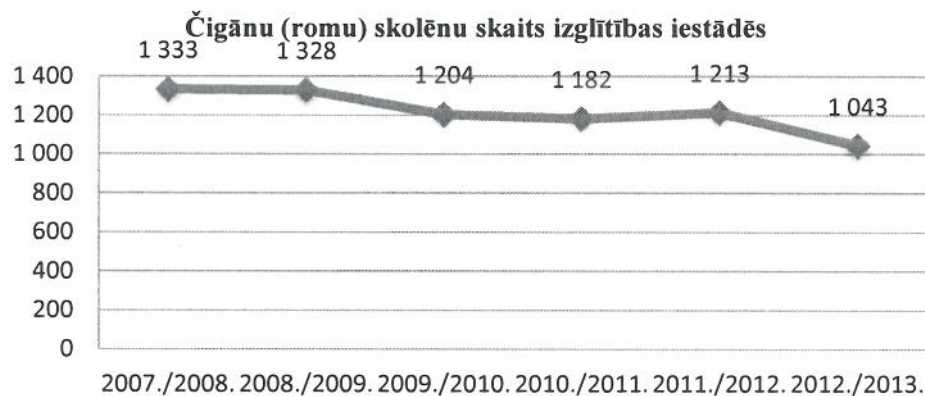
Vispārējā statistika:

Saskaņā ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes iedzīvotāju reģistra statistikas datiem pēdējo piecu gadu laikā ir novērojams Latvijā reģistrēto romu iedzīvotāju skaita samazinājums.

Avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, 2014.

Pēc IZM datiem 2012./2013.mācību gadā izglītības iestādēs mācījās 1043 romu bērni, kas ir 0,4 % no visiem izglītojamajiem Latvijas skolās.

Avots: IZM, 2014.

1.tabula. Romu tautības reģistrēto bezdarbnieku skaits un raksturojums 2013.gada 31.decembrī

Sadalījums pēc grupām		Kopā	% no kopēja romu reģistrēto bezdarbnieku skaita
Bezdarba ilgums	līdz 12 mēnešiem	323	49,1
	1-3 gadi	163	24,8
	3 gadi un vairāk	172	26,1
Izglītības grupa	pamatizglītība un zemāk par pamatizglītību	591	89,8
	vispārējā vidējā izglītība un profesionālā izglītība	53	8,0
	augstākā izglītība	1	0,2
	nav norādīta	13	2,0
Vecuma grupa	15-24	66	10,0
	25-39	236	35,9
	40-54	260	39,5
	55 un vairāk	96	14,6
Kopā		658	100

Avots: LM, 2014.

LM sniegtā informācija (1.tabula) parāda, ka starp romu tautības reģistrētajiem bezdarbniekiem lielākais īpatsvars ir romiem ar pamatizglītības un zemākas izglītības līmeni 30 līdz 54 gadu vecuma grupā, kuru bezdarba ilgums ir no vairākiem mēnešiem līdz 3 gadiem, bet 26.1% reģistrēto romu ir ilgstoši bezdarbnieki (vairāk par trīs gadiem).

Romu kopienas iesaiste politikas plānošanā, īstenošana un uzraudzībā

2013.gadā ir notikušas divas Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes (turpmāk – Romu padome) (izveidota ar KM 2012.gada 24.augusta rīkojumu Nr.6 - 1-205) sēdes (20.03.2013., 21.11.2013.).

Romu padomes sēžu ietvaros tika apspriesti jautājumi par romu integrāciju un sniegta informācija par:

- aktuālajiem projektu konkursiem un citām aktivitātēm, piemēram, par Eiropas finanšu instrumentu un valsts budžeta līdzekļu pieejamību romu integrācijai 2013.gadā;
- projekta „Dažādi cilvēki. Atšķirīga pieredze. Viena Latvija” romu integrācijas aktivitātēm EK nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas „PROGRESS” ietvaros; kā arī par iesniegtajiem romu un ne-romu NVO projektiem EEZ finanšu instrumenta programmu „NVO fonds” ietvaros, kas vērsti uz romu integrāciju un tiesību aizsardzību;
- plānotajām aktivitātēm romu integrācijai izglītības un sociālās iekļaušanas jomā ES struktūrfondu programmu 2014.-2020.gadam ietvaros;
- NVA aktivitātēm, kas tiek piedāvātas Latvijā reģistrētajiem bezdarbniekiem, t.sk. romu bezdarbniekiem, iezīmējot to portretu un raksturojot to dalību aktīvajos nodarbinātības pasākumos;
- romu jauniešu līdzdalības veicināšanas iespējām, kā, piemēram, par romu jauniešu īstenojamām aktivitātēm ES programmas „Jaunatne darbībā”(2007.-2013.) ietvaros, kā arī par programmas „Erasmus+” nākotnes prioritātēm; turklāt par ESF aktivitāti „Darba vieta jauniešiem” un tās ietvaros īstenojamiem pasākumiem, kā arī par turpmāko NVA aktivitātēm jauniešu, t.sk. romu jauniešu, piesaistīšanai darba tirgum; par IZM plānotajiem valsts budžeta pasākumiem jauniešiem (Romu padomes romu locekļu starpā izplatīta informācija „vieglajā” valodā par 2014.gadā plānotajiem projektu konkursiem un valsts programmas pasākumiem jauniešu sociālās iekļaušanas veicināšanai);
- 2012.gadā īstenojamām aktivitātēm romu integrācijas politikas jomā, piemēram, par KM atbalstīto romu NVO (biedrības „Romu Kultūras centrs” un biedrības „Nēvo Drom „D”)” projektu rezultātiem, par ESF darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” 1.4.1.2.4. apakšaktivitātes „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām ar alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” projektu īstenošanas rezultātiem.

Padomes locekļi regulāri tika informēti par aktualitātēm romu integrācijas jomā kā nacionālajā, tā arī ES līmenī, piemēram, par politikas dokumentiem, ziņojumiem un rekomendācijām, starptautiskā līmeņa pasākumiem, labās prakses piemēriem, atklātajiem projektu konkursiem un potenciālajiem sadarbības partneriem u.c.

Turklāt KM mājas lapā izveidota sadaļa par romu integrāciju, kur sabiedrībai ir pieejami aktuālie nacionālā un starptautiskā līmeņa dokumenti, Romu padomes sēžu protokoli un prezentācijas, informatīvie ziņojumi par romu integrācijas īstenojamiem pasākumiem iepriekšējos gados (<http://www.km.gov.lv/lv/ministrija/romi.html>).

Atbalsts romu integrācijas aktivitātēm, t.sk. romu NVO

2013.gadā biedrība „Romu kultūras centrs” īstenoja projektu „Praktisko semināru cikls romu kopienas pārstāvjiem piecās Latvijas pilsētās”, kura ietvaros tika organizēti praktiskie semināri Rīgā, Daugavpilī, Valmierā, Jelgavā un Madonā par romu tautības pilsoņu un iedzīvotāju tiesībām, kā arī par iespējām mazināt romu sociālo atstumtību un nevienlīdzību. Projekta ietvaros tika apspriesti iespējamie sadarbības veidi un formas starp romu kopienu un pašvaldību iestādēm, uzlaboti savstarpēji sociālie tīkli turpmākās sadarbības un romu integrācijas procesu attīstībai. Kā eksperti semināros piedalījās Starptautiskās romu apvienības pārstāvis N.Rudevičs, LR Tiesībsargs J.Jansons, Baltijas Starptautiskajā akadēmijas Uzņēmējdarbības vadības un administrēšanas programmas direktors B.Heimanis, kā arī pašvaldību iestāžu pārstāvji un romu kopienu reģionālā līmeņa aktīvisti. Projekta ietvaros tika izstrādāts, prezentēts un izplatīts informatīvais materiāls par uzņēmējdarbības uzsākšanas iespējām romu kopienas pārstāvjiem „Latvijas romu sociālās, kultūras un ekonomiskās integrācijas „Stratēģija 2020” programmas koncepcija” (turpmāk – koncepcija), kā arī notika diskusijas par iespējām un nepieciešamajiem resursiem šīs koncepcijas īstenošanai. Projekts īstenots ar Kultūras ministrijas atbalstu – 2500 LVL (3 561 eiro).

Savukārt, lai veicinātu un attīstītu romu kopienas pārstāvju dialogu un sadarbību ar darba devējiem, kā arī veicinātu romu integrāciju darba tirgū un sekmētu starpkultūru dialogu, biedrība „NEVO DROM D” īstenoja projektu „Izaicinājumi romu sociāli ekonomiskajai integrācijai Daugavpils novadā”. Projekta ietvaros Daugavpilī organizētas apaļā galda diskusijas, kurā piedalījās romu aktīvisti un NVO pārstāvji, uzņēmēji un darba devēji, kā arī eksperti romu nodarbinātības jautājumos. Apaļā galda diskusijās romi tika informēti par izglītības iegūšanas, profesiju apgūšanas un nodarbinātības iespējām, par sociālo garantiju saņemšanas iespējām, kā arī apsprieda labas prakses un sadarbības veidus. Turklāt tika organizētas tikšanās un piecas konsultācijas dienas romiem gan Daugavpilī, gan Daugavpils rajonā, lai apkopotu un izvērtētu romu situāciju darba tirgū, kā arī to motivāciju strādāt konkrētajās nodarbinātības jomās, apgūt profesijas un paaugstināt profesionālās zināšanas. Diskusiju rezultātā tika izveidota sadarbības platforma starp romu kopienas aktīvistiem, romu NVO, darba devējiem un citām iesaistītajām pusēm, lai veicinātu romu iesaistīšanu darba tirgū, kā arī izstrādāta ilggadēja sadarbības programma. Projekta konkrētie rezultāti: nodarbināti pieci romu tautības pārstāvji; vienošanās starp romu NVO, Nodarbinātības valsts aģentūru un darba devējiem, ka līdz 2013.gada beigām tiks nodarbināti trīs romi; sniegta konsultācijas romiem par sociālajiem un izglītības jautājumiem. Anketēšanas rezultātā secināts, ka romu jaunieši ir motivēti apgūt dažādas profesijas un paaugstināt savu izglītību. Projekta aktivitātēs piedalījās kopā 82 cilvēki, no viņiem 30 ir romu jaunieši, bet netieši iesaistīto aptuvenais mērķauditorijas skaits ir 800 cilvēku.

Projekts īstenots ar Kultūras ministrijas atbalstu – 1000 LVL (1424,5 eiro).

2013. gadā Kultūras ministrija atklāta projektu konkursa „Atbalsts romu kopienas integrācijai un līdzdalības veicināšanai” ietvaros atbalstīja četrus romu NVO projektus ar mērķi veicināt romu integrāciju un paaugstinātu to līdzdalību, atbalstot sadarbību starp romu kopienu un pašvaldībām vai sociālajiem partneriem, kā arī romu kultūras identitātes saglabāšanu un starpkultūru dialoga attīstību. Kopējais piešķirtais finansējums ir 3970 lati (5649 eiro).¹

¹ Minētais projektu konkurss tika izsludināts atbilstoši Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012–2018.gadam 9.punkta 1.3.6.2.apakšpunktam, kas paredz veicināt dialoga attīstību starp romu kopienas pārstāvjiem, sociālajiem partneriem un NVO, un 2.3.5.2. apakšpunktam, kas paredz atbalstīt romu kultūras identitātes saglabāšanu un popularizēšanu.

Piemēram, Sabiedrības integrācijas biedrības „Alternatīvas” projekta „Vienoti dažādībā – starpkultūru dialogs: kultūra un sadzīve” ietvaros, sadarbībā ar Kultūras, sporta un jauniešu iniciatīvu centru, plānots veikt izglītojošas un informatīvas aktivitātes, lai sekmētu romu jauniešu un viņu vecāku līdzdalību pilsoniskās sabiedrības attīstībā Sabilē un Kandavā. Turklāt projektā paredzēts izveidot un izplatīt elektronisko materiālu par romu kultūru, vēsturi un tradīcijām, organizēt jauniešu sporta dienu, diskusiju forumu par dažādiem aktuālajiem romu integrācijas jautājumiem, kā arī organizēt romu māksliniecišķā kolektīva uzstāšanās. Šī projekta īstenošanai Kultūras ministrija piešķīrusi 1000 latus (1424,5 eiro).

Biedrība „Romu kultūras centrs” projekta „Romu informatīvais birojs” ietvaros, sadarbībā ar Tiesībsarga biroju un Rīgas Domes Labklājības departamentu, plāno sniegt ap 70 informatīvas konsultācijas romu kopienas pārstāvjiem par dažādiem sociālajiem un juridiskajiem jautājumiem, lai paaugstinātu romu informētības un tiesības aizsardzības līmeni. Šī projekta īstenošanai Kultūras ministrija piešķīrusi 1000 latus (1424,5 eiro).

Jelgavas nacionālo kultūras biedrību asociācija sadarbībā ar Jelgavas pilsētas un rajona čigānu biedrību „Romanu čačipen” projekta „Izglītība – Romu iespēja” ietvaros plāno veikt ārpuskolas pasākumu kopumu, lai paaugstinātu romu bērniem izglītības līmeni, kā arī motivētu un atbalstītu romu vecākus viņu bērnu izglītības procesā, iesaistot vismaz 20 romu skolēnus un viņu vecākus. Projekts tiks īstenots sadarbībā ar Jelgavas 4.sākumskolu. Šī projekta īstenošanai Kultūras ministrija piešķīrusi 970 latus (1381 eiro).

Savukārt, biedrības „NEVO DROM D” projekta „Zelta rociņas” mērķis ir romu konkurētspējas paaugstināšana un romu nodarbības organizēšana, kā arī starpkultūru dialoga veicināšana Daugavpilī. Piemēram, projekta ietvaros paredzēts organizēt šūšanas kursus romu jauniešiem, kā arī informatīvi izglītojošas tikšanās ar Nodarbinātības valsts aģentūras ekspertiem, lai pielietotu šīs iegūtās zināšanas un prasmes praksē. Šī projekta īstenošanai Kultūras ministrija piešķīrusi 1000 latus (1424,5 eiro).

Visu šo projektu aktivitātes tiks īstenotas laika posmā no 2014. gada 1. janvāra līdz 30. jūnijam.

2013.gadā EEZ finanšu instrumenta 2009.-2014.gada programmas „NVO fonds” apakšprogrammas „NVO darbības atbalsta programma” ietvaros atbalstīti 3 romu NVO projekti:

1) Biedrības „Romu Kultūras Centrs” projekta „Iepazīsti Latvijas romus – sagrauj stereotipus un iesaisties savstarpējā dialogā” ietvaros plāno īstenot pasākumus, kas ir orientētas uz sabiedrības informēšanu par cilvēktiesībām, starpkultūru dialoga attīstību, sabiedrības aizspriedumainas attieksmes un diskriminācijas novēršanu, īpaši jauniešu vidē, romu kultūras un vēsturiskā mantojuma apzināšanu un popularizēšanu.² Projekts sniegs iespēju dažādām sociālajām grupām iegūt informāciju par romu vēsturi, kultūru un tradīcijām, kā arī iesaistīties aktīvās diskusijās par cilvēktiesību un diskrimināciju novēršanas, vienlīdzības jautājumiem, skatoties caur romu situāciju.

Paredzētie pasākumi ir jauniešu forums, kura piedalīsies 9-10.klašu skolnieki no 5 skolām (Rīgas valsts 3.ģimnāzijas; Rīgas Lietuviešu vidusskolas; Ukraiņu skolas; Jankas Kupalas Rīgas Baltkrievu pamatskolas; Rīgas Intas Kazakēvičas Poļu vidusskolas) un augstskolas studenti no Baltijas Starptautiskās akadēmijas. Forumā ietvaros plānots rīkot diskusiju ciklu „Vai esi mans kaimiņš?” Latvijas romu kultūras iepazīšanai, kopīgai sadarbībai un savstarpējam dialogam, kurā piedalīsies gan romu un gan citu tautību jaunieši, kā arī jauniešu eseju konkurss „Ko es uzzināju jaunu par Latvijas romiem?”, kur jauniešiem tiek

² Vairāk informācijas par projektu

[http://www.sif.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=8926:Iepazisti-Latvijas-romus-%E2%80%93-sagrauj-stereotipus-un-iesaisties-savstarpeja-dialoga&catid=30:NVO-darbibas-atbalsta-programma-\(2009-2014\)&Itemid=121&lang=lv](http://www.sif.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=8926:Iepazisti-Latvijas-romus-%E2%80%93-sagrauj-stereotipus-un-iesaisties-savstarpeja-dialoga&catid=30:NVO-darbibas-atbalsta-programma-(2009-2014)&Itemid=121&lang=lv)

dota iespēja uzrakstīt savas atziņas par iegūtajām zināšanām un pieredzi eseju formātā un piedalīties konkursā par labāko eseju.

Savukārt projekta aktivitātes „Mudaripe: atcerēties, godāt un pieminēt” ietvaros plānots organizēt praktiski izglītojošo diskusiju ciklu plašai sabiedrībai par romu holokaustu Eiropā un Latvijā, kā arī sabiedrības ekspertu forumu par romu holokausta problemātiku. Plānots arī apzināt romu holokausta liecības un dzīves stāstus, un uz tā pamata veidot informatīvo materiālu par Latvijas romu likteni Otrajā Pasaules karā. Aktivitātes noslēguma tiks rīkota starptautiskā zinātniskā konference „Romu holokausts: pagātnes liecības un traģēdijas sekas” par Romu holokausta notikumiem Eiropā un Latvijā, kā arī par to sekām. Šī projekta īstenošanai piešķirtais finansējums ir 29 835 lati (42 500 eiro).

2) Biedrības „Nēvo Drom D” projekta „Soli pa solim” Romu bērnu un jauniešu konkurētspējas paaugstināšanas programma” mērķis ir romu bērnu un jauniešu konkurētspējas un izglītības līmeņa paaugstināšana, motivācijas izglītoties un iegūt jaunas zināšanās veicināšana, kā arī romu jauniešu un bērnu nacionālās identitātes attīstība. Projektā laikā plānots organizēt ārpusskolas pasākumus romu bērniem Daugavpils pilsētā, piemēram, romu jauniešu darbnīcas „Romfashion” un radošo ideju modes šovu. Šī projekta īstenošanai piešķirtais finansējums ir 10 635 lati (15 149 eiro).

3) Biedrība „Čigānu kultūras attīstības biedrība „Me Roma”” sadarbībā ar vācu biedrību „Erfolg” 2013.gadā uzsāka īstenot projektu „Es – Latvijas roms”, lai veicinātu romu integrāciju sabiedrībā, mazinot romu diskrimināciju, attīstot sabiedrības iecietību pret romiem, sekmējot sabiedrības saliedētību un dialogu starp dažādas tautības un kultūras pārstāvjiem Latgales reģionā. Projektā paredzētas vairākas aktivitātes: romu un latviešu kultūras, vēstures vakari, latviešu un romu valodas apmācības, radošās darbnīcas amatniecības iepazīšanai, koncerti romu un latviešu svētkos, filmas uzņemšana par romu kultūras pienesumu Latvijas kultūrtelpā un projektā īstenojamajām aktivitātēm. Šī projekta īstenošanai piešķirtais finansējums ir 12 128 lati (17 276 eiro).

Izglītības joma

IZM Izglītības departaments, sadarbībā ar visām pilsētu un novadu izglītības pārvaldēm, veica romu izglītības monitoringu, apkopoja datus par:

- romu skolēnu skaitu izglītības iestādēs;
- skolēniem, kuri nav ieguvuši obligāto pamatizglītību un atskaitīti no skolas, kā arī tā par cēloņiem;
- skolēnu skaitu, kuriem ir atbalsta pasākumi un kuros mācību priekšmetos;
- skolēniem, kuri iesaistīti 5 un 6 gadīgo skolēnu sagatavošanā pamatizglītības apguvei;
- skolēniem, kuri mācās speciālās izglītības programmās un tās cēloņiem;
- skolēniem, kuri mācās profesionālās izglītības programmās.

Saskaņā ar IZM apkopotajiem datiem 2012./2013.mācību gadā 13,6% romu bērni neieguva obligāto pamatizglītību, jo lielākoties aizbrauc no valsts vai sasniedz 18 gadu vecumu, līdz kuram ir noteikts obligātās izglītības ieguves laiks. 14,4% no kopēja romu skolēnu skaita tika nodrošināti papildu mācību pasākumi īpaši tādos priekšmetos kā latviešu valoda, matemātika, dabaszinības, svešvalodas. Turklāt 250 romu skolēni mācās klasēs, kas neatbilst viņu vecumposma līmenim un 22,4% no visiem izglītības vecuma romu bērniem mācās pēc speciālās izglītības programmām.

2013./14.mācību gadā 77 romu bērni (7,6 % no kopējā skolas vecuma romu bērnu skaita) apgūst obligāto programmu, kas paredzēta bērnu no piecu gadu vecuma sagatavošanai pamatizglītības ieguvei; 185 romu skolēni apgūst kādu profesionālo izglītības programmu, piemēram, tūrisma, amatniecības u.c., bet tikai 29 romu skolēni mācās vidusskolā (10.-12.klasē).

2013.gadā ir uzsākts biedrības „Izglītības iniciatīvu centrs” projekts „Integrācijas inkubators romu bērnu un jauniešu atbalstam”, kas tapa sadarbībā ar romu NVO „Sabiedrības integrācijas biedrība „Alternatīvas””. Šī projekta mērķis ir vienotas sabiedrības veidošana Latvijā, attīstot sociālās integrācijas atbalsta mehānismus romu kopienai Latvijā. Projekta aktivitāšu uzdevums ir sekmēt romu bērnu un jauniešu iekļaušanu izglītības sistēmā un darba tirgū, un viņu ģimeņu integrāciju sabiedrībā, veicinot sadarbību un starpkultūru dialogu sociālo atšķirību samazināšanai. Projekta ietvaros plānots organizēt apmācības pedagogiem un pašvaldību darbiniekiem par dažādības vadību un nediskrimināciju izglītībā, kā arī romu mediatoru apmācības. Tāpat paredzēts izveidot resursu centrus romu bērniem un jauniešiem, īstenot inovatīvus starpkultūras pasākumus, izstrādāt informatīvus palīgmateriālus, izveidot profesionāļu konsultācijas un starpetnisko NVO sadarbības tīklu visos četros Latvijas reģionos (izņemot Rīgu). Projekts ir atbalstīts EEZ finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „NVO fonds” apakšprogrammas „NVO darbības atbalsta programma” ietvaros un tā īstenošanai piešķirtais finansējums ir 68 121 lati (90 038 eiro).

2013.gada augustā SIF Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas „PROGRESS 2007-2013” sadaļas „Diskriminācijas apkarošana un dažādība” ietvaros uzsaka īstenot projektu „Dažādi cilvēki. Atšķirīga pieredze. Viena Latvija”.³ Projekta paredzēto pasākumu starpā ir arī atbalsta aktivitātes romu integrācijai, īpašu uzmanību pievēršot izglītības jomai. Šo aktivitāšu ietvaros tiks organizētas apaļā galda diskusijas Latvijas reģionos par romu izglītības jautājumiem, kā arī organizēti divi pieredzes apmaiņas braucieni uz ES valstīm. Ir sagatavots informatīvais buklets „Romu kopiena Latvijā: situācija un labā prakse izglītībā” latviešu un angļu valodā.⁴ Projekta romu aktivitāšu īstenošanas termiņš ir 31.03.2014.

Lai apzinātu romu kopienas vajadzības un labās prakses romu izglītības jomā ir organizēta apaļā galda diskusija Limbažos (2013.gada 17.decembrī), bet 2014.gadā plānots organizēt šādas diskusijas Jelgavā, Ventspilī, Daugavpilī un Rīgā. Diskusiju cikla rezultātā tiks sagatavotas labās prakses vadlīnijas politikas veidotājiem un pašvaldības speciālistiem darbā ar romu kopienas pārstāvjiem izglītības jomā.

Diskusijā Limbažos piedalījās valsts pārvaldes, pašvaldību iestāžu un romu NVO pārstāvji. Diskusijas laikā tika sniegta informācija par 2007.-2013.gadā veiktajiem valsts un pašvaldības pasākumiem romu kopienas atbalstam izglītības jomā, kā arī plānoto nākamajam plānošanas periodam no 2014.-2020.gadam. Romu kopienas pārstāvji sniedza savu redzējumu par izglītības lomu un nozīmi romu kopienā, barjerām pamatizglītības iegūšanai, kā arī nākotnes perspektīvām. Savukārt izglītības iestāžu pārstāvji dalījās ar viedokļiem par iespējamajiem romu izglītības modeļiem un praksi darbā ar romu bērniem un viņu ģimenēm.

Saskaņā ar informatīvo ziņojumu „Par atļauju Sabiedrības integrācijas fondam uzņemties saistības un īstenot projektu „Dažādi cilvēki. Atšķirīga pieredze. Viena Latvija” Eiropas Kopienas nodarbinātības un sociālās solidaritātes programmas „PROGRESS 2007–2013” sadaļas „Diskriminācijas apkarošana un dažādība” ietvaros” (apstiprināts MK 04.06.2013. sēdē, protokolējumums nr.33., 32.§) kopējais projekta finansējums (visiem projekta pasākumiem, ieskaitot romu aktivitātes) ir 304 117,56 eiro (213 735,04 LVL), no kura EK finansējums ir 223 275 eiro (156 918 LVL). Projekta pieteikums izveidots balstoties uz KM

³ Vairāk par projektu skatīt SIF mājas lapā

http://www.sif.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9033&Itemid=240&lang=lv.

⁴ Buklets ir pieejams http://www.sif.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=9174%3ABuklets-%E2%80%9ERomu-kopiena-Latvija-situacija-un-laba-prakse-izglitiba%E2%80%9D&catid=2%3Afonds&Itemid=240&lang=lv.

vadītās darba grupas izstrādāto ietvardokumentu un EK programmas vadlīnijām un uzstādījumiem.

Savukārt 2013.gadā SIF, sadarbībā ar KM, ir izstrādājis un iesniedzis EK projekta iesniegumu „Dažādi cilvēki. Dažāda pieredze. Viena LATVIJA II” (iesniegšanas datums 10.08.2013.). Projekta mērķis ir veicināt sabiedrības izpratni, izplatīt informāciju par diskriminācijas mazināšanas iespējām un vienlīdzības jautājumiem un uzlabot profesionālo spēju veicināt dažādības vadību darba vietās. Gadījumā, ja projekta iesniegums tiks apstiprināts, plānots veikt kvalitatīvo pētījumu „Romu stāvoklis Latvijā: piekļuve izglītībai, nodarbinātībai, veselības aprūpei un mājokļiem”. Pētījuma rezultāti sniegs ieguldījumu romu integrācijas politikas attīstībai Latvijā, piemēram, kā pamats konkrēto pasākumu izstrādei.

Jelgavas pilsētas dome turpināja iesākto labo praksi romu integrācijas jomā īstenojot projektus romu izglītības līmeņa paaugstināšanai un sociālai iekļaušanai. Piemēram, 2013.gadā romu tautības sagatavotajiem speciālistiem ir nodrošināts darbs vietējās izglītības iestādēs – Jelgavas pirmsskolas izglītības iestādē „Pasaciņa” un Jelgavas 4.pamatskolā. Šie speciālisti darbojas iekļaujošās klasēs, kur romu bērni mācās kopā ar citu tautību bērniem, sniedzot romu skolēniem morālu un psiholoģisku atbalstu, veicinot viņu motivāciju un adaptāciju sociālai videi, sadarbojoties ar romu kopienu (ģimenēm) un skolu. Turklāt 2013.gadā romu kopienas pārstāvji (bērni un viņu vecāki) tika iesaistīti dažādās neformālās izglītības un cita veida aktivitātēs, kā, piemēram, pasākumā ”Ar prieku pretī zināšanām”, sporta spēlēs un velobraucienā, Jelgavas pilsētas svētkos, valsts svētkiem veltītajā pasākumā ”Caur trejdeviņiem gaismas lokiem” (kopumā iesaistīti ap 40 romiem).

Nodarbinātības un sociālās iekļaušanas joma

Sociālās iekļaušanas jomā romi ir viena no mērķa grupām ESF līdzfinansētās 1.4.1.2.4. apakšaktivitātes „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” ietvaros. Minētajā apakšaktivitātē 2013.gadā turpinājās trīs projektu īstenošana, kuru mērķu grupa ir arī romi.

2.tabula. Projekti, kas pilnībā vai daļēji orientēti uz romu mērķa grupu ESF līdzfinansētās 1.4.1.2.4. apakšaktivitātes „Sociālās rehabilitācijas un institūcijām alternatīvu sociālās aprūpes pakalpojumu attīstība reģionos” ietvaros

Nr. p.k.	Projekta nosaukums	Projekta īstenotājs	Piešķirtā finansējuma apmērs	Projekta izpildes periods	Projekta rezultāts
Projekti, kas orientēti uz romu mērķa grupu					
1	Sociālās rehabilitācijas programmu izstrāde un ieviešana dienas centrā Jūrmalas pilsētā dzīvojošo romu tautības iedzīvotājiem	Jūrmalas pilsētas pašvaldības SIA „Veselības un sociālās aprūpes centrs – Sloka” sadarbībā ar Latvijas Čigānu nacionālās kultūras biedrību	96 354,60 LVL (137 257 eiro)	01.04.2011.-31.03.2013.	Projekta ietvaros izstrādāta un ieviesta sociālās rehabilitācijas programma Jūrmalas pilsētā dzīvojošiem romu tautības cilvēkiem, lai veicinātu viņu sociālās funkcionēšanas spēju atjaunošanu, zināšanu un sociālo prasmju apguvi, sniegt iespēju aktīvi un saturīgi pavadīt brīvo laiku, mazinātu romu sociālo atstumtību un veicinātu viņu veiksmīgu integrāciju sabiedrībā un iekļaušanos darba tirgū. Ir izveidots Romu dienas centrs (Jūrmalā, Dzirnāvu ielā 36/38), kura darbības mērķis ir mazināt romu tautības pārstāvju sociālo atstumtību un iesaistīt tos izglītību un nodarbinātību veicinošās aktivitātēs, sniedzot

					atbalstu dažādu sociālo un praktisko sadzīves jautājumu risināšanā un nodrošina iespējas aktīvi un saturīgi pavadīt brīvo laiku. Kopumā projekta laikā dienas centrā sociālās rehabilitācijas pakalpojumus ir saņēmuši 419 romu tautības pārstāvji. Detalizētāku informāciju par projekta rezultātiem skatīt izklāstā zem šīs tabulas.
2	Sociālās rehabilitācijas programma Jelgavas pilsētā dzīvojošām romu tautības ģimenēm ar pirmsskolas vai skolas vecuma bērniem	Jelgavas pilsētas dome sadarbībā ar pašvaldības iestādi „Jelgavas sociālo lietu pārvalde”	78 729,91 LVL (112 150 eiro)	01.01.2012.-31.12.2013.	Projekta īstenošanas laikā sniegti vairāki sociālie pakalpojumi Jelgavas pilsētā, lai mazinātu romu tautības pārstāvju sociālo atstumtību, iesaistītu tos izglītību un nodarbinātību veicinošās aktivitātēs, integrētu sabiedrībā. Jelgavas pilsētā dzīvojošas romu tautības ģimenes ar pirmsskolas (no 6 gadu vecuma) un jaunākā skolas vecuma bērniem – kopā 60 personas saņēma sociālās rehabilitācijas pakalpojumus: 20 romu ģimenes (2012. gadā projekta aktivitātēs iesaistījās 10 ģimenes – 11 pieaugušas personas un 16 skolas un pirmsskolas vecuma bērni; 2013.gadā iesaistījās vēl 10 ģimenes). Detalizētāku informāciju par projekta rezultātiem skatīt izklāstā zem šīs tabulas.
Projekti, kuros romi ir tikai viena no mērķa grupām					
3	Latvijas Sarkanā Krusta sociālās rehabilitācijas pakalpojumu kopums higiēnas centrā Jūrmalā	Biedrība „Latvijas Sarkanais Krusts”	100 000 LVL (142 450 eiro)	02.01.2012.-31.12.2013.	Sociālās rehabilitācijas pakalpojumus saņēma 400 personas, tajā skaitā 40 romu tautības personas. Projekta ietvaros Jūrmalas pilsētas Kauguru un Slokas sociālās atstumtības riskam pakļautām iedzīvotāju grupām (t.sk. romiem) piedāvāts kvalitatīvu sociālo un rehabilitācijas pakalpojumu kopums, piemēram, izveidots higiēnas centrs. Papildus informācija par projektu ir pieejama Latvijas Sarkanā Krusta mājas lapā http://www.redcross.lv/aktualitates_a.php?lang=lv&id=125&k=473&limit=10

Avots: LM, 2013.

Tālāk ziņojumā ir sniegta detalizēta informācija par tabulā minētajiem ESF projektiem, kas orientēti uz romu mērķa grupu.

ESF projekta „Sociālās rehabilitācijas programmas izstrāde un ieviešana dienas centrā Jūrmalas pilsētā dzīvojošo romu tautības iedzīvotājiem” ietvaros 2011.gada jūlijā ir izveidots Romu dienas centrs (Jūrmalā, Dzirnāvu ielā 36/38). Romu dienas centra darbības mērķis ir mazināt Jūrmalā dzīvojošo romu tautības pārstāvju sociālo atstumtību un iesaistīt tos izglītību un nodarbinātību veicinošās aktivitātēs, sniedzot tiem atbalstu dažādu sociālo un praktisko sadzīves jautājumu risināšanā un nodrošinot iespējas aktīvi un saturīgi pavadīt brīvo laiku. Romu dienas centra mērķauditorija ir dažāda vecuma romi - mātes ar bērniem (arī zīdaiņiem), vecmāmiņas ar mazbērniem, bērni un jaunieši. Romu dienas centru apmeklēja vidēji 30 cilvēku dienā. Kopumā projekta laikā Romu dienas centrā sociālās rehabilitācijas pakalpojumus ir saņēmuši 419 romu tautības pārstāvji.

Projektu īstenoja Jūrmalas pilsētas pašvaldības SIA „Veselības un sociālās aprūpes centra – Sloka”, sadarbībā ar Jūrmalas pilsētas Mežmalas vidusskolu, Jūrmalas pilsētas speciālajai internātpamatskolu, ka arī vairākām romu NVO. Pēc projekta beigām sākot ar

2013.gadu Romu dienas centra darbību atbalsta Jūrmalas pilsētas dome (2013.gadā Jūrmalas pilsētas dome ir piešķīrusi 37 500 LVL (53 418 eiro), bet 2014.gadā plānots piešķirt 52 284 eiro).⁵

Romu dienas centra apmeklētājiem ir iespēja diskutēt un saņemt konsultācijas par dažādiem jautājumiem, darboties datorklasē, kā arī tiek piedāvātas vairākas brīvā laika pavadīšanas iespējas kā dziedāšana, dejošana, sportošana, dalība kultūras pasākumos.

Piemēram, projektu laikā Romu dienas centrā notika:

1) „Veselīgas dzīves skola”, kuras ietvaros romu tautības pārstāvji varēja apgūt personīgās higiēnas prasmes, saņemt ārsta – internista konsultācijas par veselības problēmām;

2) „Sadzīves prasmju attīstīšanas darbnīca”, kas romiem piedāvāja iespējas apgūt higiēnas prasmes, veļas mazgāšanas, žāvēšanas, lāpīšanas un gludināšanas prasmes un saņemt friziera pakalpojumus;

3) „Analfabētisma mazināšanas programmā”, kas palīdzēja dažāda vecuma sociālajām riskam pakļauto romu ģimeņu pārstāvjiem apgūt lasīt un rakstīt prasmes;

4) nodrošinātas bezmaksas individuālās konsultācijas no sociālā darba speciālistiem, psihologa, psihoterapeita.

Papildus Romu dienas centrs veicināja romu nodarbinātību, nodarbinot centrā trīs romu pārstāvjus (apkopēju, pasākumu organizatoru, sporta nodarbību organizatoru).

Jelgavas pilsētas domes pašvaldības iestādes „Jelgavas sociālo lietu pārvalde” projekta „Sociālās rehabilitācijas programma Jelgavas pilsētā dzīvojošām romu tautības ģimenēm ar pirmsskolas vai skolas vecuma bērniem” ietvaros romu ģimenēm tika piedāvāti šādi atbalsta pasākumi:

1) palīdzība bērnu iekļaušanai skolas vidē /vispārējās izglītības sistēmā (172 mācību atbalsta konsultācijas, lai bērniem palīdzētu sagatavoties nākošās dienas mācību procesam);

2) konsultatīvs speciālistu atbalsts bērnu vecākiem (individuālās konsultācijas un grupu darbs pie sociālā darbinieka un psihologa);

3) bērnu interešu nodarbības kopā ar vecākiem (interesu nodarbības kokapstrādē);

4) iespēja apgūt lasīšanas, rakstīšanas, higiēnas un pašaprūpes iemaņas, sadzīves un bērnu audzināšanā nepieciešamās prasmes;

5) iespēja pilnveidot savas līdzšinējās prasmes vai veicināt jaunas intereses par atsevišķu nodarbošanās, piemēram, tādās kā apģērbu un kurpju labošana, mūzika, dārzkopība un lauksaimniecība, daiļamatniecība;

6) iespēja pielietot praksē savas jauniegūtās prasmes un sadarbībā ar iespējamiem darba devējiem iegūt pozitīvu pieredzi darba iemaņu praktizēšanā.

Projekta ietvaros tika izveidots sociālās rehabilitācijas un analfabētisma mazināšanas programmas/ rehabilitācijas plāns, ņemot vērā ģimenes locekļu vajadzības un intereses, kā arī veikto klienta izvērtēšanu un klientu problēmu izpēti, sociālā darbinieka veikto riska un vajadzību novērtējumu.

3.tabula. Projekta „Sociālās rehabilitācijas programma Jelgavas pilsētā dzīvojošām romu tautības ģimenēm ar pirmsskolas vai skolas vecuma bērniem” īstenotas sociālās rehabilitācijas un analfabētisma mazināšanas programmas aktivitātes

Aktivitāte	Rezultāts	Apjoms un ilgums
Sociālās rehabilitācijas programmas ieviešana un analfabētisma mazināšana bērniem		
Mācību atbalsta	Veidota bērna attīstībai pieejama attīstības vide un	300

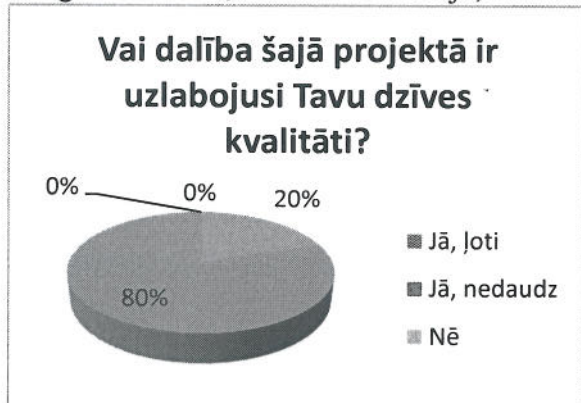
⁵ Jūrmalas pilsētas domes 2013.gada 27.decembra saistošie noteikumi nr.77 „Par Jūrmalas pilsētas pašvaldības 2014. gada budžeta apstiprināšanu”.

konsultācijas bērniem	Īstenots apmācīšanas process (atbalsta konsultācijas mājas darbu sagatavošanā un skolas prasību skaidrojumā)	konsultācijas (1 stunda)
Sadzīves prasmju nodarbības bērniem	Pilnveidotas prasmes, lai izglītojamais spētu risināt privātās mājāsaimniecības ekonomiskos, sociālos un ekoloģiskos jautājumus	40 nodarbības (2 stundas)
Interesešu nodarbības bērniem	Veicināta dažādu prasmju attīstīšana un interesešu veidošana bērniem kopā ar pieaugušajiem (kulinārijā, šūšanā, mūzikā, kokapstrādē, floristikā, dārzkopībā)	90 nodarbības (2 stundas)
Lekcijas/ konsultācijas vecākiem	Paplašinātas pieaugušo personu zināšanas par jautājumiem, kuri būtiski ietekmē ikdienas dzīves kvalitāti, uzlaboti personu dzīves apstākļi un sekmēja iesaistīšanās savu un ģimenes locekļu problēmu risināšanā (veselības veicināšanas, atkarību profilakses speciālista, jurista, psihologa, pedagoga lekcijas)	20 lekcijas (2 stundas)
Izglītojoši, informējoši, ģimeni un grupu saliedējoši pasākumi	Bērniem un pieaugušiem nodrošinātas dažāda veida brīvā laika aktivitātes, izglītojošie un kultūras pasākumi, lai paplašinātu romu tautības pārstāvju redzesloku	10 pasākumi (4-8 stundas)
Sociālās rehabilitācijas programmas ieviešana un analfabētisma mazināšana pieaugušajiem		
Nodarbības lasīšanas un rakstīšanas pamatiemaņu un prasmju apguvei analfabētisma mazināšanai pieaugušajiem	Attīstītas pieaugušo mutvārdu un rakstveida latviešu valodas prasmes komunikatīvo vajadzību nodrošināšanai daudzveidīgās ikdienas situācijās un profesionālajā darbībā	80 nodarbības (2 stundas)
Sadzīves prasmju nodarbības pieaugušajiem	Pilnveidotas pieaugušo prasmes, lai tie spētu risināt privātās mājāsaimniecības ekonomiskos, sociālos un ekoloģiskos jautājumus	20 nodarbības (2 stundas)

Avots: Jelgavas sociālo lietu pārvalde, 2014.

Projekta aktivitātes „Darba iemaņu praktizēšana pieaugušajiem” ietvaros sadarbībā ar Jelgavas amatu vidusskolu dalībniekiem tika nodrošināta romu mērķauditorijas reāla darba situāciju iepazīšana dažādās darba vidēs - kulinārijas, pavārmākslas, friziera, stilista un drēbnieka darba specifiku virtuvē, kafējnīcā, darbnīcā un frizētavā. Sadarbībā ar uzņēmējiem dalībniekiem tika nodrošināta iepazīšanās ar kulinārijas, pavārmākslas darba specifiku ēdināšanas iestādē.

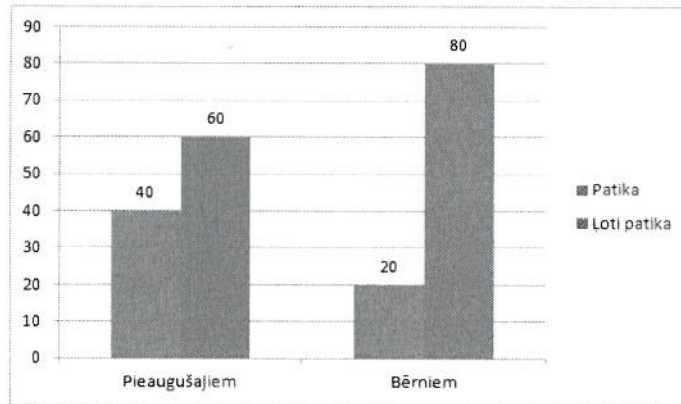
2013.gada decembrī, lai izvērtētu projekta mērķa grupas apmierinātību, grupu nodarbību noslēgumā tika veikta dalībnieku vērtējuma aptauja par projekta aktivitātēm. Kopumā projekta dalībnieki atzina, ka dalība projektā ir uzlabojusi viņu dzīves kvalitāti, tika sniegti ieteikumi, kā arī informācija, ko būtu nepieciešams uzlabot īstenojot līdzīgus projektus.

Avots: Jelgavas sociālo lietu pārvalde, 2014.

Analfabētisma mazināšanas – lasīšanas un rakstīšanas prasmju apguves nodarbības pieaugušajiem

un mācību atbalsta konsultācijas bērniem

Avots: Jelgavas sociālo lietu pārvalde, 2014.

Papildus informācija par projektu ir pieejama Jelgavas pilsētas domes pašvaldības mājas lapā <http://www.jelgava.lv/pasvaldiba/projekti/2013-gads2/eiropas-savienibas-strukturfondi-esf1/socialas-rehabilitacijas-programma-jelgal1/>.

Lai arī bezdarba mazināšanas jomā netiek īstenoti specifiski projekti un pasākumi romu tautības pārstāvju atbalstam, tomēr NVA reģistrētajiem bezdarbniekiem – romiem, līdztekus citu bezdarbnieku grupām, ir pieejami Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā noteiktie aktīvās darba tirgus politikas pasākumi (turpmāk – ADTP pasākumi).

4.tabula. Informācija par romu bezdarbnieku iesaisti dažādos ESF un valsts budžeta finansētajos ADTP pasākumos 2012. un 2013.gadā (uzsākuši dalību pasākumos)

Pasākuma veids	Iesaistīto romu skaits	% no pasākumu uzsākušo personu skaita	Iesaistīto romu skaits	% no pasākumu uzsākušo personu skaita
	2012.		2013.	
Apmācību pasākumi				
Profesionālā apmācība, pārkvalifikācija un kvalifikācijas paaugstināšana	20	0.5%	17	0.2%
Neformālā apmācība (t.sk. valsts valoda)	77	0.8%	95	0.4%
Konkurētspējas paaugstināšanas pasākumi	309	0.6%	229	0.5%
Nodarbinātības pasākumi				
Pasākumi noteiktām personu grupām	1	0.1%	3	0.2%
Atbalsts jauniešu brīvprātīgajam darbam	2	0.3%	2	0.1%
Algoti pagaidu darbi	345	1.5%	401	1.2%
Kompleksie iekļaušanas pasākumi				
Grupu nodarbības	25	0.8%	15	0.5%
Konsultācijas	76	0.9%	43	0.5%
Kopā konkrētajos pasākumos iesaistījušos skaits	855	0.8%	805	0.7%

Avots: NVA, 2014.

Ir jāņem vērā, ka iepriekšminētā informācija nav uzskatāma par pilnīgi precīzu, jo personai, reģistrējoties NVA par bezdarbnieku vai darba meklētāju, nav obligāti jānorāda sava

piederība kādai tautībai. Vienlaicīgi informējam, ka NVA uzskaitē atrodas tikai daļa no darba meklētājiem – tās ir personas, kas ieguvušas bezdarbnieka vai darba meklētāja statusu, lai ar NVA atbalstu atgriezties darba tirgū. NVA neveic atsevišķi izlietotā finansējuma uzskaiti pa mērķa grupām un norādītais romiem sniegtais finansiālais atbalsts ir aprēķināts, ņemot vērā pasākumā iesaistīto romu īpatsvaru un kopējo attiecīgajā periodā pasākuma īstenošanā izlietoto finansējumu, līdz ar to sniegtie finanšu dati ir uzskatāmi par indikatīviem.

Veselības joma

Saskaņā ar VM sniegto informāciju, veselības aprūpes pakalpojumi tiek nodrošināti visiem Latvijas iedzīvotājiem, neatkarīgi no etniskās izcelsmes, sociālā stāvokļa, juridiskā statusa un citiem faktoriem atbilstoši likumdošanas. 2013.gadā veselības veicināšanas pasākumi organizēti vairākām sabiedrības grupām, tai skaitā iekļaujot romus, taču atsevišķi pasākumi tikai romiem veselības veicināšanā netika īstenoti.

Veselības aprūpes pakalpojumu saņemšanas kārtību nosaka 2006.gada 19.decembra MK noteikumi Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība”, un tie vienādi attiecas uz visiem Latvijas iedzīvotājiem, neatkarīgi no etniskās piederības. Lai aizsargātu iedzīvotājus ar zemiem ienākumiem, 2013.gada 17.decembra MK noteikumu Nr.1529 „Veselības aprūpes organizēšanas un finansēšanas kārtība” 23.16 punkts paredz, ka, trūcīgās personas, kas par tādām atzītas saskaņā ar normatīvajiem aktiem par kārtību, kādā ģimene vai atsevišķi dzīvojoša persona atzīstama par trūcīgu, ir atbrīvotas no pacienta iemaksas un tiesības saņemt valsts apmaksātus veselības aprūpes pakalpojumus bez maksas. Savukārt Pacientu tiesību likuma 3.panta otrā daļa nosaka, ka nodrošinot pacienta tiesības, aizliegta atšķirīga attieksme atkarībā no personas rases, etniskās izcelsmes, ādas krāsas, dzimuma, vecuma, invaliditātes, veselības stāvokļa, reliģiskās, politiskās vai citas pārliecības, nacionālās vai sociālās izcelsmes, mantiskā vai ģimenes stāvokļa vai citiem apstākļiem.

Par romu integrācijas provizoriskiem atbalsta pasākumiem ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.) ietvaros⁶

Saskaņā ar IZM sniegto informāciju, viens no darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” (2014. – 2020.) (turpmāk - darbības programma) ietvaros IZM uzstādītajiem mērķiem ir veicināt kvalitatīvo izglītību, t.sk. attīstīt iekļaujošo izglītību. Romu skolēni ir noteikti kā mērķa grupa starp sociālās atstumtības riskam pakļautajiem jauniešiem un bērniem, kurām jānodrošina integrācijas pasākumi plašajā izglītības sistēmā. Plānotie pasākumi ietver regulāru situācijas monitoringu, fiksējot mācīšanās grūtības un traucējošus faktorus, nodrošinot nepieciešamo pedagoģisko un konsultatīvo atbalstu (skolotāju palīgi, psihologi, sociālie pedagogi), papildu apmācību ar noteiktām tēmām, kā, piemēram, valsts valoda, radoši neformālās izglītības un citi sociālās iekļaušanas pasākumi.

Atbalsts romu izglītībai ir plānots saskaņā ar darbības programmas 7.2.ieguldījumu prioritāti, kas paredz jauniešu ilgtermiņu integrāciju darba tirgū, īpašu uzmanību pievēršot nodarbinātībā, izglītībā vai apmācībā neiesaistītiem jauniešiem, tostarp jauniešiem, kuriem ir sociālās atstumtības risks, un jauniešiem no sociāli atstumtām kopienām, tostarp ar garantijas jauniešiem shēmas īstenošanu.

Kā indikatīvā mērķa grupa romi ir minēti darbības programmas 8.3.ieguldījumu prioritātē, kas vērsta uz „priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanu un novēršanu un vienlīdzīgas pieejas veicināšanu kvalitatīvai pirmsskolas, pamatskolas un vidusskolas izglītībai, tostarp formālām, neformālām un ikdienējām mācību iespējām, kas ļauj mācības

⁶ Darbības programma „Izaugsme un nodarbinātība” 2014.-2020. gada plānošanas periodam (Finanšu ministrija, 2014.) ir atbalstīta ar MK 2014.gada 17.februāra rīkojumu Nr.71 (prot. Nr.8 42.§). Dokuments ir pieejams Valsts Kancelejas mājas lapā <http://polsis.mk.gov.lv/view.do?id=4660>.

pametušajām personām atsākt izglītības iegūšanu un mācības.” Šīs prioritātes ietvaros indikatīvie finansējuma saņēmēji ir pašvaldības, to apvienības, valsts dibinātas profesionālās izglītības iestādes, biedrības un nodibinājumi, kas veic darbu ar jaunatni.

Papildus darbības programmas ietvaros paredzētas aktivitātes, kas vērstas uz jauniešu, t.sk. romu, sociālo integrāciju un konkurētspējas paaugstināšanu darba tirgū, kā arī uz pieejas izglītībai nodrošināšanu nabadzības riskam pakļautajiem bērniem un jauniešiem.

Romu NVO, kas koncentrējas uz jauniešu jautājumiem, sākot no 2014.gada būs iespēja iesniegt projektus romu jauniešu līdzdalībai un izglītības veicināšanai atklātā projektu konkursa Erasmus + ES programmas izglītības, apmācības, jaunatnes un sporta jomā (2014-2020 gadā) ietvaros.

Darbības programmas ietvaros plānoti vairāki pasākumi, kuru mērķis ir veicināt sociālo iekļaušanu un nelabvēlīgo grupu integrāciju, tostarp romu, atbilstoši aktivitāšu tematiskajam mērķim „Augsts nodarbinātības līmenis iekļaujošā sabiedrībā”, piemēram, jauniešu bezdarba problēmas risināšanai, apmācībām un konkurētspējas paaugstināšanas pasākumiem bezdarbniekiem un darba meklētājiem, atbalsta pasākumiem sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumu pieejamības dzīvesvietā un bērnu aprūpes pakalpojumu kvalitātes uzlabošanai un veselības veicināšanas pasākumu īstenošanai, dažādu etnisko grupu, t.sk. romu tautības pārstāvju integrācijai, kā arī diskriminācijas novēršanas pasākumiem.⁷

Cilvēktiesību joma

2013.gadā Tiesībsarga birojā bija iesniegts viens iesniegums saistībā ar iespējamo diskriminācijas aizlieguma pārkāpumu romu tautības dēļ, konkrēti par atbalstu romu kultūras mantojuma saglabāšanai. 2012.gadā Tiesībsarga birojā iesniegtie iesniegumi par romu tautības pārstāvju aizskaršanu interneta komentāros joprojām atrodas izskatīšanas stadijā.

Atbilstoši Tiesībsarga biroja sniegtajai informācijai 2013.gadā birojā nav saņemti rakstveida personu iesniegumu par gadījumiem, kad mediji ir veicinājuši diskrimināciju uz dzimuma, rases vai etniskās piederības, tautības, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecumā vai seksuālās orientācijas pamata.

2013.gada februārī, izpētot situāciju Ventspils vakara vidusskolā, Tiesībsargs vērsās pret tajā piekopto praksi mācīt romu bērnus atsevišķās klasēs, jo šāda prakse padara romu izglītošanu neefektīvu, radot grūtības romu tautības pārstāvjiem izglītības turpināšanai vidusskolās un iekļaušanai darba tirgū, kā arī mazina starptnisko komunikāciju un dialoga iespējas ar citu tautības pārstāvjiem. Tāpat Tiesībsargs raksturoja šo praksi par apzinātu romu etnisku segregāciju, kas ierobežo romu bērnu pieeju kvalitatīvai izglītībai.

Ventspils pilsētas dome savā 2013.gada 28.jūnijas atbildes vēstulē vērsa Tiesībsarga uzmanību uz to apstākli, ka romu vecāki brīvprātīgi izvēlas pieteikt savu bērnu mācībām Ventspils vakara vidusskolā, kas atbilst MK 2012.gada 28. februāra noteikumiem Nr. 149 „Noteikumi par kārtību, kādā izglītojamie tiek uzņemti vispārējās izglītības iestādēs un atskaitīti no tām, un obligātajām prasībām pārcelšanai uz nākamo klasi”. Ventspils vakara vidusskolas no 1. līdz 6.klasei īstenojās programmas ir identiskās pamatizglītības pirmā posma (1-6.klase) mazākumtautības izglītības programmai, un šādas programmas īstenošanas mērķis ir nodrošināt iespēju bērniem iesaistīties valsts, sabiedrības dzīvē un integrāciju Latvijas sabiedrībā, t.sk. latviešu valodas apguvi tādā līmenī, lai varētu turpināt izglītību latviešu valodā. Turklāt šīs programmas netiek vērtētas kā uz etnisko segregāciju vērstas, jo Ventspils vakara vidusskolā šo programmu apgūst arī citu tautību izglītojamie. Romu tautības vecāki un

⁷ Darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” 2014.-2020. gada plānošanas periodam definētais mērķis „Augsts nodarbinātības līmenis iekļaujošā sabiedrībā” (64.punkts).

likumiskie pārstāvji ir informēti par tiesībām pieteikt savus bērnus mācībām arī citās mācību iestādēs, par ko liecina fakts, ka pēdējos gados aizvien biežāk romu tautības vecāki izvēlas pieteikt savus bērnus mācībām arī citās vispārējās izglītības iestādēs.

Dalība starptautisko organizāciju aktivitātēs un starptautiskā sadarbība:

KM pārstāvis regulāri piedalījās EK rīkotajos Nacionālo romu kontaktpunktu un EP *Ad hoc* ekspertu komitejas romu jautājumos sanāksmēs.

2013.gadā KM pārstāvis piedalījās Nacionālo romu kontaktpunktu (*The National Roma Contact Points*) sanāksmēs Briselē (07.- 08.03.; 30.09. - 01.10.), kuras mērķis bija nostiprināt sadarbību starp EK un ES dalībvalstīm kopējas nacionālo romu integrācijas stratēģijas efektīvai īstenošanai, pievēršot īpašu uzmanību romu integrācijas politikas īstenošanai lokālajā un reģionālajā līmenī. No Latvijas piedalījās arī Jelgavas izglītības pārvaldes galvenā speciāliste pirmsskolas izglītības jautājumos, kā arī Tiesībsarga biroja eksperte romu jautājumos.

Sanāksmju secinājumi un ieteikumi turpmākajai darbībai bija šādi:

1) ir nepieciešams veicināt labās prakses apmaiņu arī starp dažādu valstu pašvaldībām un pilsētām, jo situācijas un pieejas romu jautājumā risināšanai atšķiras katrā pašvaldībā;

2) bez pašvaldību iesaistīšanās nav iespējams pienācīgi īstenot nacionālo romu integrācijas politiku, tāpēc DV būtu jāattīsta sadarbība starp atbildīgajām valsts iestādēm un pašvaldībām un tās iestādēm dažādos līmeņos, iesaistot dažādas romu kopienās pārstāvjus, ka arī jāveicina sadarbības tīkla izveide pašvaldības mērogā;

3) ir nepieciešamas nodrošināt nacionālo romu kontaktpunkta iesaisti ES struktūrfondu programmas plānošanas procesā (2014.-2020.), lai iezīmētu starp ES dalībvalstu prioritātēm un darbībām arī uz romu integrāciju vērstas aktivitātes. Vairākas dalībvalstis norādīja, ka šāda iesaiste ir problemātiska vairāku iemeslu dēļ, jo, ne visās dalībvalstīs romi ir prioritārā mērķa grupa, un tā ir skatīta kā viena no daudzajām sociālās atstumtības grupām;

4) ES Pamattiesību aģentūra, izstrādājot romu integrācijas monitoringa sistēmu, aicina ES dalībvalstis aktīvi iesaistīties šī monitoringa sistēmas tapšanas procesā, koordinējot valsts līmenī informācijas avotu apzināšanu;

5) ES dalībvalstis aicinātas, īstenojot romu integrācijas politiku, ņemt vērā Padomes ieteikumu par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs (apstiprināts 2013.gada 13.decembrī).

2013.gadā KM pārstāvis piedalījās *Ad hoc* ekspertu komitejas romu jautājumos (*Ad hoc Committee of Experts for Roma Issues - CAHROM*) sanāksmēs, kurā tika apspriesti aktuālie jautājumi par romu integrācijas politikas attīstību EP līmenī (14.-16.05.2013., 28.-31.10.2013.). Sanāksmju laikā tika:

1) prezentēts un apstiprināts CAHROM tematiskās grupas (Somija, Zviedrija, Norvēģija un Latvija) ekspertu informatīvais pārskats par romu izglītības problemātiku, t.sk. par romu bērnu skolas apmeklēšanas jautājumiem (*Thematic report on school attendance for Roma children, in particular Roma girls*). Informatīvais pārskats tika sagatavots balstoties uz tematiskās grupas ekspertu tikšanās rezultātiem (23.10.- 26.10.2012. apmaiņas vizītē Somijā) un nacionālā līmeņa sniegtās informācijas. Informatīvais pārskats ir nosūtīts republikas pilsētu un novadu Izglītības pārvaldēm un pieejams KM un EP mājas lapā.⁸ Komiteja secināja, ka jāizanalizē citu valstu pieredze un laba prakse romu izglītības jomā un jāpielāgo tajās valstīs (pašvaldības), kur situācija ir problemātiskāka.

⁸ <http://hub.coe.int/cahrom1>;

http://www.km.gov.lv/lv/doc/ministrija/saliedeta_sabiedriba/Romi/CAHROM_2013_5E_Thematic_report_on_school_attendance_of_Roma_children_in_particular_Roma_girls.pdf

2) apspriests Romu foruma priekšlikums virzīt Romu tiesību hartu (*Charter on the Rights of Roma*) kā dalībvalstīm juridiski saistošu dokumentu, kuras mērķis ir romu juridiskā statusa nostiprināšana un minoritāšu tiesību aizsardzība. Komiteja vienojas, ka pašlaik dokuments nav tādā redakcijā, lai to varētu vīzīt uz izskatīšanu EP līmenī, turklāt, ņemot vērā jau pastāvošo starptautiskajā līmenī atzītu tiesību aktu un dokumentu klāstu, kas nodrošina minoritāšu tiesību, t.sk. romu un brīvību aizsardzību, nebūtu lietderīgi pieņemt jaunu juridiski saistošu dokumentu, bet jāuzlabo esošo dokumentu piemērošana attiecībā uz romu problēmjautājumiem.

3) apspriests Eiropas Romu foruma priekšlikums nozīmēt 2.augustu par Eiropas Otrajā Pasaules kara genocīda romu upuru piemiņas dienu. Balstoties uz DV izteiktajiem viedokļiem un pozīcijām šajā jautājumā, komisija vienojas, ka katra DV var izvēlēties savu datumu, kad tā nacionālajā līmenī piemīnēt Otrā Pasaules kara romu upurus.

4) tika prezentēts Eiropas Romu foruma pārskats par īstenotajiem darbīgiem; labo prakšu un sadarbības piemēru datu bāze; apspriestas EP īstenotās un plānotās aktivitātes romu jauniešu aktivizēšanai un darbības veicināšanai; diskutēts par turpmākajiem CAHROM tematisko grupu jautājumiem (romu profesionālā sagatavošana; pilsoņu reģistrācija; pirmsskolas izglītība; sadarbības veidi starp romu ģimenēm un pašvaldību iestādēm/valsts institūcijām projektu ietvaros).

2013.gada 13.martā KM un NVO „Izglītības iniciatīvu centrs” eksperts piedalījās starptautiskajā konferencē „Tikšanas vieta Eiropa – projekti nākotnei” (*Meeting Point Europe – Projects for the Future*), ko rīkoja organizācija “Networking Europe” Stokholmā, prezentējot Latvijas labo praksi romu integrācijas jomā. Savukārt 2013.gada 5. - 6.novembrī ir notikušas tikšanas ar Zviedrijas ekspertu delegācijas pārstāvjiem Jelgavā un Rīgā, lai attīstītu turpmāku sadarbību un labās prakses apmaiņu romu integrācijas pasākumu efektīvizēšanai. No Latvijas puses piedalījās KM, SIF, NVO „Latvijas Cilvēktiesību centra”, NVO „Izglītības iniciatīvu centrs” un romu NVO pārstāvji.

KM nacionālā romu kontaktpunkta pārstāvis piedalījās arī ES Padomes Sociālo jautājumu darba grupā par EK priekšlikuma Padomes ieteikumam par efektīviem romu integrācijas pasākumiem dalībvalstīs (kopumā četrās darba grupas sanāksmēs).

Papildus 2013.gada novembrī KM sagatavoja un sniedza informācijas apkopojumu EK par sasniegto progresu laika periodā no 2011.gada līdz 2013.gadam, īstenojot Latvijas romu integrācijas politikas pasākumu kopumu.

Pielikumā: Informatīvais kopsavilkums par 2014.gadā plānotajiem pasākumiem Latvijas romu integrācijas politikas jomā uz divām lapām.

Ziņojuma sagatavotājs:

D.Kretalovs, 67330312

Deniss.Kretalovs@km.gov.lv

09. Sadarbības integrācijas
departamenta direktore

Solvita Vēvere